

ÜLESANNE

AGA KUS ME SENI OLEME OLNUD?

Vanuserühm: 4.–12. klass

Nendes ülesannetes hinnatakse õpilaste teadmisi maailmast ning selles eksisteerivat ebavõrdsust.

A) No mis sa arvad?

Tegevuse eesmärk on teada saada, millist maailmapilti õpilastele edasi antakse ning millise pildi on nad omaks võtnud.

Õpilased jagatakse kuueks grupiks, iga grupp töötab ühe maailma piirkonnaga: Aafrika, Lõuna-Ameerika, Põhja-Ameerika, Aasia ja Okeania, Euroopa. Iga grupp valmistab üht maailma osa tutvustava plakati, kasutades selleks ajakirju ja ajalehti, raamatuid ning teatmeteoseid. Samuti võib kasutada internetti ja muidugi ka oma varasemaid teadmisi. Iga grupp tutvustab valmis plakati rääkides, kust nad infot said ja miks just sellise plakati tegid.

Arutelu

- Milliseid teemasid erinevate maailma piirkondade kohta tavaliselt meedias kajastatakse?
 - Mida pildidel kujutatakse?
 - Millist teavet erinevad infoallikad pakuvad?
 - Kas see vastab meie nägemusele erinevatest maailmajagudest või piirkondadest?
-

B) Mida mina maailma kohta tean?

Viiakse läbi viktoriin, mis näitab õpilaste teadlikkust maailmas valitsevast reaalsest olukorrast. Küsimustik sobib õpilastele alates 14. eluaastast, lihtsustatud küsimustega viktoriini võib läbi viia ka nooremate õpilastega.

Õpilased jagatakse kahe- kuni kolmeliikmelistesse gruppidesse. Küsimustik (lisa 1) jagatakse laiali. Vastamiseks on aega 10 minutit. Enne õigete vastuste avaldamist küsitakse valikuliselt õpilastelt, milliseid vastusevariante nad välja pakkusid ning palutakse neil vastuseid põhjendada. Seejärel loetakse ette õiged vastused.

Arutelu

- Millised vastused õpilasi kõige enam üllatasid; miks?
- Kui palju see info vastab meie tavapärasele arvamusele erinevate maade või regioonide kohta?
- Milline vastustest on kõige murettekitavam?
- Millises riigis või piirkonnas toimuvat võib käsitleda inimõiguste rikkumisena?

C) Kuidas maailm on jagatud ehk „toolimäng“

See mäng paneb kaasa mõtlema maailmas eksisteeriva ebavõrdsuse ja selle põhjuste üle ning selgitab inimarengu tegureid.

Osalejad loetakse kokku ja maailmaosade kuju või nimega plakatid asetatakse ruumi seina äärde või põrandale mitte liiga lähestikku. Maailma elanikkonna arv võrdub osalejate arvuga ehk kui osalejaid on näiteks 20, siis iga õpilane esindab 1/20 kogu maailma rahvastikust. Nüüd peavad osalejad jagama end maailmajagude vahel vastavalt neis elavate inimeste arvule – omavahel võib arutada, kui palju ühes või teises maailmaosas inimesi elab. Kui see ülesanne on täidetud, tuleb elanikkonna jaotust korrigeerida vastavalt tegelikele proportsioonidele, mida õpetaja tutvustab (lisa 2). Järgmiseks võtab iga osalejale ühe tooli, mis väljendab rikkust. Seekord tuleb asetada toolid maailma piirkondi väljendavate plakatite juurde vastavalt sellele, kui palju raha selles piirkonnas arvatakse olevat. Jõukuse jagunemine korrastatakse vastavalt tabelile lisa 2. Nüüd jagatakse inimesed taas vastavalt elanikkonna jagunemisele. Kellele jätkub toole ehk varandust? Kellel on kui mitu tooli ehk kui palju raha?

Arutelu

- Kuidas tundsid õpilased ennast erinevate kontinentide elanike esindajatena?
 - Kui võrdne tundus jõukuse jagunemine arvestades elanike arvu?
 - Miks on oluline teada elanikkonna ja jõukuse vahelist suhet?
-

D) Leib

Selle tegevuse eesmärk on sama, mis eelmisel tegevusel. Tegevus sobib igas vanuses õpilastele.

Õpilased jagatakse viide gruppi ning iga grupp esindab viiendikku maailma elanikkonnast jõukuse jagunemise põhjal. Leivapäts sümboliseerib kogu maailma jõukust. Tegevuse läbiviija küsib osalejate arvamust, kui suure tüki peab ta leivast lõikama, et see vastaks kõige rikkama viiendiku vajadustele. Vastused ära kuulanud, lõikab ta leivast 82% suuruse tüki. See on osa, mis on maailma elanikkonna viiendiku kõige rikkamate kasutada. Järelejäänud leiva lõikab ta pooleks, ühe poole omakorda kaheksaks võrdseks tükiks. Üks tükk, väärt vähem kui 1,2% kogu maailma jõukusest, esindab seda osa, mida saab kasutada maailma kõige vaesem osa elanikkonnast ehk 1200 miljonit inimest, kes peavad ära elama sissetulekuga, mis on vähem kui 1 dollar päevas.

materjalid

Paber, käärid, liim, plakati alus, arvuti koos Interneti ühendusega, markerid ja pliatsid, pastakad, toolid, leib, nuga.

LISA 1

Maailm, kus me elame

1. Oodatav eluiga	75 aastat	53 aastat
Valikud: Eestis ja Zimbabwes		
2. Keskmine vanus	40 aastat	17 aastat
Valikud: Malawis ja Lätis		
3. Alla-5-aastaste laste suremus (surma tõenäosus sünnist kuni viieaastaseks saamiseni, iga 1000 sünni kohta)	141	6
Valikud: Eestis ja Sambias		
4. Sündimus	6	1,5
Valikud: Lätis ja Malawis		
5. Sündimus teismeliste seas (sünde 1000 naise kohta vanuses 15–19)	13	106
Valikud: Lätis ja Malawis		
6. Emade suremus (Sünnitavate naiste surmade arv 100 000 elussünni kohta aastas)	460	2
Valikud: Eestis ja Malawis		
7. Täiskasvanute kirjaoskus (% vähemalt 15.a. elanikkonnast)	63%	92%
Valikud: Indias ja Zimbabwes		
8. Vähemalt keskharidusega naiste osakaal (% vähemalt 25.a. elanikkonnast)	99%	10%
Valikud: Lätis ja Malawis		
9. Õpilaste – õpetajate suhe (õpilasi õpetajate kohta)	60	10
Valikud: Mosambiigis ja Lätis		

10. Oodatav koolihariduse kestus aastates	16	5	
Valikud: Leedus ja Nigeerias			
11. Naisi parlamendis	52%	19%	
Valikud: Leedus ja Ruandas			
12. Elektrivarustuse kättesaadavus (% elanikkonnast)	24	9	
Valikud: Kambodžas ja Malawis			
13. Süsihappegaasi emissioon tonnides elaniku kohta aastas	14	0,1	
Valikud: Eestis ja Malawis			
14. Elektritootmine hüdroelektrilistest allikatest (% kogu tootmisest 2010.a.)	99,7	53	0,2
Valikud: Eestis, Lätis ja Sambias			
15. Ohustatud liigid (% kõikidest liikidest)	20	4	
Valikud: Lätis ja Uus-Meremaal			
16. Metsaga kaetud ala (% kogu maa-alast)	60	34	
Valikud: Kambodžas ja Leedus			
17. Ülekaalulised täiskasvanud (üle 20.a. elanikkonnast)	24%M ja 25%N	30,2%M ja 33,2%N	1,3%M ja 2,5%N
Valikud: Indias, Leedus ja USA-s			
18. 2012.a. majanduskasv	7,5%	2,4%	0,1%
Valikud: Eestis, Prantsusmaal ja Ruandas			

Maailm, kus me elame (koos vastustega)

1. Oodatav eluiga	75 aastat	53 aastat
Valikud: Eestis ja Zimbabwes	Eestis	Zimbabwes
2. Keskmine vanus	40 aastat	17 aastat
Valikud: Malawis ja Lätis	Lätis	Malawis
3. Alla-5-aastaste laste suremus (surma tõenäosus sünnist kuni viieaastaseks saamiseni, iga 1000 sünni kohta)	141	6
Valikud: Eestis ja Sambias	Sambias	Eestis
4. Sündimus	6	1,5
Valikud: Lätis ja Malawis	Malawis	Lätis
5. Sündimus teismeliste seas (sünde 1000 naise kohta vanuses 15–19)	13	106
Valikud: Lätis ja Malawis	Lätis	Malawis
6. Emade suremus (Sünnitavate naiste surmade arv 100 000 elussünni kohta aastas)	460	2
Valikud: Eestis ja Malawis	Malawis	Eestis
7. Täiskasvanute kirjaoskus (% vähemalt 15.a. elanikkonnast)	63%	92%
Valikud: Indias ja Zimbabwes	Indias	Zimbabwes
8. Vähemalt keskharidusega naiste osakaal (% vähemalt 25.a. elanikkonnast)	99%	10%
Valikud: Lätis ja Malawis	Lätis	Malawis
9. Õpilaste – õpetajate suhe (õpilasi õpetajate kohta)	60	10
Valikud: Mosambiigis ja Lätis	Mosambiigis	Lätis
10. Oodatav koolihariduse kestus aastates	16	5
Valikud: Leedus ja Nigeerias	Leedus	Nigeerias

11. Naisi parlamendis	52%	19%	
Valikud: Leedus ja Ruandas	Ruandas	Leedus	
12. Elektrivarustuse kättesaadavus (% elanikkonnast)	24	9	
Valikud: Kambodžas ja Malawis	Kambodžas	Malawis	
13. Süsihappegaasi emissioon tonnides elaniku kohta aastas	14	0,1	
Valikud: Eestis ja Malawis	Eestis	Malawis	
14. Elektritootmine hüdroelektrilistest allikatest (% kogu tootmisest 2010.a.)	99,7	53	0,2
Valikud: Eestis, Lätis ja Sambias	Sambias	Lätis	Eestis
15. Ohustatud liigid (% kõikidest liikidest)	20	4	
Valikud: Lätis ja Uus-Meremaal	Uus-Meremaal	Lätis	
16. Metsaga kaetud ala (% kogu maa-alast)	60	34	
Valikud: Kambodžas ja Leedus	Kambodžas	Leedus	
17. Ülekaalulised täiskasvanud (üle 20.a. elanikkonnast)	24%M ja 25%N	30,2%M ja 33,2%N	1,3%M ja 2.5%N
Valikud: Indias, Leedus ja USA-s	USA-s	Leedus	Indias
18. 2012.a. majanduskasv	7,5%	2,4%	0,1%
Valikud: Eestis, Prantsusmaal ja Ruandas	Ruandas	Eestis	Prantsusmaal

LISA 2

Toolimäng

SKP inimese kohta

	Elanikkond (miljonit)	SKP (miljardit USD \$)	SKP inimese kohta aastas
Aafrika	1022	1595	\$1 560
Aasia/Okeaania	4193	11641	\$2 776
Lõuna-Ameerika	393	3633	\$9 254
Põhja ja Kesk-Ameerika ning Kariibid	542	17506	\$32 296
Euroopa	738	18800	\$25 467
Kokku	6888	53175	\$7 720

Allikas: Maailmapank 2010, ÜRO 2011

Mängijate jaotus elanikkonna alusel

Mängijate arv	Aafrika	Aasia ja Okeaania	Lõuna-Ameerika ja Kariibid	Põhja-Ameerika	Euroopa	Iga mängija esindab (miljon inimest)
15	2	9	1	1	2	459
20	3	12	1	2	2	344
25	4	15	1	2	3	276
30	4	18	2	2	3	230
35	5	21	2	3	4	197

SKP

Mängijate arv	Aafrika	Aasia ja Okeania	Lõuna-Ameerika ja Kariibid	Põhja-Ameerika	Euroopa	Üks tool esindab (miljard USD)
15	0	3	1	5	5	3545
20	1	4	1	7	7	2659
25	1	5	2	8	9	2127
30	1	7	2	10	11	1773
35	1	8	2	12	12	1519